

Bursa İli Gölyazı Köyü'nün Açık Hava Rekreasyon Potansiyeli

Aysun ÇELİK^{1*} Tülay POLAT ÜZÜMCÜ² İbrahim ÇETİN³

¹Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Bursa, Türkiye

²Kocaeli Üniversitesi Kartepe Turizm MYO, Kocaeli, Türkiye

³Van 100.Yıl Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu, Van, Türkiye

*Sorumlu Yazar:

E-posta: celikaysun06@yahoo.com.tr

Geliş Tarihi: 15 Temmuz 2016

Kabul Tarihi: 07 Kasım 2016

Özet

Modern ve teknolojik yaşamın beraberinde getirdiği birtakım olumsuzluklar, insanların fiziksel, duygusal, zihinsel ve ruhsal bedenleri üzerinde yıpranmalara ve sorunlara neden olmaktadır. Böyle bir durumda yeniden sağlıklanmanın en iyi yolu doğal ve kırsal alanlara yönelerek aktif ya da pasif rekreasyonel etkinliklerde bulunmaktır. İnsanlar, rekreasyon için açık alanları kapalı alanlara tercih etmekte iken, büyük ve nüfusu yoğun kentlerde açık hava rekreasyon alanları azalmaktadır. Bu sebeple, büyük kentlerin çeperlerinde yer alan köyler açık hava rekreasyonu için potansiyel alanları oluşturmaktadır. Bursa ili Nilüfer İlçesine bağlı olan Gölyazı Köyü de, Bursa kent çeperinde ve Ulubat Gölü kıyısında yer alan, rekreatif çekiciliği olan eski bir Rum köyüdür. Eski adı Apolyont olan Gölyazı Köyü, doğal ve kültürel peyzaj özellikleri ile Bursa ilinin yanı sıra, yakın çevredeki illerde yaşayan insanların da rekreatif gereksinimlerini karşılamak için potansiyel bir alandır. Bu çalışmada amaç; Gölyazı Köyünün açık hava rekreasyon alanı olarak mevcut potansiyelini, Gülez'in 1990 yılında geliştirmiş olduğu rekreasyon potansiyeli değerlendirme yöntemi ile belirlemek ve bu potansiyel çerçevesinde köyün rekreasyon kaynak değerlerinin korunduğu, alanın taşıma kapasitesinin dikkate alındığı rekreasyon yönetimine katkı sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, Açık Hava Rekreasyonu, Bursa, Gölyazı, Rekreasyon Planlaması

Outdoor Recreation Potential of Golyazi Village of Bursa Province

Abstract

Some types of negative circumstances brought by the modern and technological life cause on human beings' physical, emotionally mentally and psychological wear and problems. In such circumstances the best way for human beings' to recover their health is participating either active or passive recreational activities by directing themselves to natural and rural areas. While human beings prefer outdoor areas to indoor areas, recreation areas in outdoor have been declining in big and highly populated cities. For this reason, the villages around the big cities carry great potential for outdoor recreation. Being located in wall of Bursa and Ulubat lake shore Gölyazı village too, which belongs to Nilüfer district of Bursa province is an old Greek village which has recreation attractiveness. Gölyazı Village, which is called as Apolyont in ancient times, is a potential area with its natural, cultural and landscape characteristics for recreative needs of human beings' who lives surrounded cities in addition to the Bursa province. The purpose in this study is to determine the outdoor recreation area potential of Gölyazı village has according to the method which is developed by Gülez to evaluate recreation potential in 1990 and to contribute recreation management of village which considering village's this potential recreation protection and carrying capacity.

Keywords: Recreation, Outdoor Recreation, Bursa, Gölyazı Village, Recreation Planning

GİRİŞ

Rekreasyon yeniden yaratma anlamındaki recreative sözcüğünün karşılığı olup, oyun, eğlence yeniden oluşma, yeniden kendine gelme anlamlarını taşımaktadır [1]. Rekreasyon, serbest zamanlar içinde yapılan, bireyin kendi isteği ve iç itimi sonucu oluşan, bireyi fiziksel ve düşünsel yönden yenilemeyi amaçlayan; bireyin toplumsal, ekonomik, kültürel olanakları ve yaşadığı toplumun yapısı ile bağımlı olarak yapılan etkinlikler bütünüdür [2].

Modern ve teknolojik yaşamın beraberinde getirdiği birtakım olumsuzluklar, insanların fiziksel, duygusal, zihinsel ve ruhsal bedenleri üzerinde yıpranmalara ve çeşitli sorunlara neden olmaktadır. Böyle bir durumda yeniden sağlık kazanmanın en iyi yolu doğal ve kırsal alanlara yönelerek rekreasyonel etkinliklerde bulunmaktır.

Rekreasyon dört ayrı grupta sınıflandırılmaktadır. Bunlar;

Etkinlik Çeşidine Göre Sınıflandırma:

1. Aktif Rekreasyon (etken rekreasyon),
2. Pasif Rekreasyon (edilgen rekreasyon)

Yerel Sınıflandırma:

1. Kentsel Rekreasyon,
2. Kırsal Rekreasyon

Yapısal Sınıflandırma:

1. Kapalı yer rekreasyonu,
2. Açık hava rekreasyonudur.

Zamansal Sınıflandırma: Rekreasyon bu sınıflandırmada; günlük rekreasyon, tatil rekreasyonu ve değişken rekreasyon olmak üzere üç gruba ayrılmıştır [3].

Rekreatif etkinlikler, bireyin yaşamındaki birçok sıkıntıdan kurtulmasını ve bireyin kendisini geliştirmesini sağlayarak, bireylerin kendilerini, ilişkilerini ve sosyo-kültürel uyumlarını olumlu yönde etkilemektedir [4,5,6,7]. Temiz ve sağlıklı hava sayesinde stresten arınmak, doğal çevrede yapılan fiziksel hareketlerle rahatlamak gibi etkenler de ziyaretçileri rekreasyon merkezlerine çeken önemli unsurlar içerisinde yer almaktadır [8]. Bir değişim, yenileşim ve ilginçlik meydana getiren rekreatif faaliyetler, insan hayatındaki tekdüzeliği giderilebilmektedir [9].

İnsanlar, genellikle açık havada faaliyet göstermeyi daha fazla tercih ederler. Kapalı mekanlardan çok, doğayla iç içe

geçirilen zaman daha değerlidir. Açık havada gerçekleştirilen faaliyetlerin bedensel, zihinsel, sosyal ve ruhsal yönden olumlu etkileri bulunmaktadır [10,11,12]. Hızla gelişen bir sektör olarak karşımıza çıkan açık hava rekreasyonuna olan talep, günden güne artmaktadır.

Açık havada gerçekleştirilebilecek faaliyetler oldukça fazla ve çeşitlidir. Açık hava rekreasyonu için farklı birçok tanım yapılmakla birlikte, bu tanımların ortak noktaları [13] faaliyetlerin açık havada gerçekleştirilmesi, yaratıcı faaliyetler olması, sağlığı geliştirmesi ve rahatlama sağlaması, yüksek adrenalin sağlaması ve rekabetçi olmayan faaliyetler olması, doğal çevrede zaman geçirilmesi, gönüllü olarak gerçekleştirilmesi ve sürekli olarak gerçekleştirilebilmesidir. Yeşil alanlarda veya ormanda gerçekleştirilen faaliyetler; bireyin fiziksel aktivitesini artırdığından, temiz havada yapıldığından ve sosyalleşme sağladığından, insan sağlığı üzerinde olumlu etkiye sahiptir [14]. Son yıllarda güncelliği artmış olan rekreasyon konusu farklı meslek disiplinlerinin de ilgisini çekerek çeşitli araştırmalara konu olmaktadır.

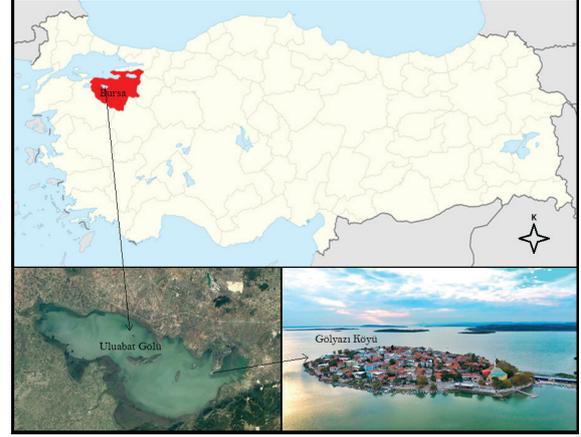
Doğası bozulmuş ve çevresi kirlenmiş yörelerde turistik çekiciliğin azalacağı bir gerçektir. Bu nedenle, turizmin çevre boyutunun göz önünde bulundurulması önemli bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır [15]. Rekreasyon ya da turizm planlaması iyi yapılmamış olan alanlarda, doğal ve kültürel çevrenin tahribi, görsel bozulmalar, hava, su ve toprak kirlenmesi, fauna ve flora zarar verilerek doğanın ekolojik dengesinin bozulması, atık ve kanalizasyon sorunları gibi fiziksel zararın yanı sıra, gelenekleri bozma, çok yoğun tur programları ile ziyaret edilen yörenin tarihini, insanını, yaşamını, gelenek ve göreneklerini tam anlamıyla analiz edilememesi ve adeta bir anti kültür sonuç yaratması, tarihi sitlerin kirlenmesi, kültürel kirlenme gibi kültürel çevreye de olumsuz etkileri olabilmektedir. Bu olumsuzlukların olmaması ve rekreasyonun sürdürülebilir olması için alanın kaynak değerlerine uygun planlama yapmak çok önemlidir.

Büyük kentlerde yaşayan insanlar, kentlerin stresli ortamından uzaklaşarak, doğal ya da kırsal alanlarda kendilerini yenileme eğilimindedirler. Bu alanlar içerisinde de kent çeperlerinde yer alan köyler büyük ilgi görmektedir. Çalışmanın konusu olan Gölyazı Köyü, Uluabat Gölü üzerinde bir ada/yarımadadır. Köy; doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi yönden orijinal özellikler taşımaktadır. Bu çalışmada amaç; Gölyazı Köyünün açık hava rekreasyon alanı olarak mevcut potansiyelini, Gülez'in 1990 yılında geliştirmiş olduğu rekreasyon potansiyeli değerlendirme yöntemi ile belirlemek ve bu potansiyel çerçevesinde köyün rekreasyon kaynak değerlerinin korunduğu, alanın taşıma kapasitesinin dikkate alındığı rekreasyon yönetimine katkı sağlamaktır.

MATERYAL ve YÖNTEM

Materyal

Bu çalışma, Bursa İli Nilüfer ilçesi sınırları içerisindeki Gölyazı Köyü'nü kapsamaktadır. Bursa-Karacabey yolunun 35. Kilometresinde, yolun 6 kilometre güneyinde bulunan Gölyazı, Uluabat Gölü (*Apollont gölü*)'nün doğu ucunda ve karaya ince bir bağlantısı olan yarımadanın üzerinde kurulmuştur. Şekil 1'de Gölyazı Köyü konumu verilmiştir.

Şekil 1. Gölyazı Köyü Konumu

Kış aylarında dört metre kadar yükselen göl suları, köyün iki mahallesini birbirine bağlayan yarımadaı daraltarak bir ada görünümüne getirmekte ve yerleşim kış aylarında suların yükselmesi ile ada halini almaktadır.

Apolyont" adının, Cumhuriyet sonrası "Gölyazı" olarak değiştirildiği bölgede, 1994 yılında kurulan belediye örgütü 2009 yılında kapatılarak "Merkez" ve "Bayır" mahalleleri ile birlikte Nilüfer Belediyesine bağlanmıştır [16]. Gölün kuzey kıyısında, küçük bir yarımada ile hemen karşısındaki adacığın üzerine kurulan köyün iki yakası, ince uzun bir taş köprüyle birbirine bağlanmaktadır (Şekil 2).

Çalışmanın materyalini, yöntem kurgusundaki kriterler olan "alanın peyzaj değeri, iklim değeri, ulaşılabilirlik, rekreatif kolaylık ve rekreasyonu olumsuz etkileyen etmenler" konularındaki bilgileri kapsayan bilimsel çalışmalar, yerinde yapılan incelemelerle elde edilen veriler ve bu esnada çekilen fotoğraflar oluşturmaktadır.

Şekil 2. Gölyazı Köyü Genel Görünümü

Yöntem

Çalışmanın yöntemi, Gülez (1990) tarafından geliştirilen, açık hava rekreasyon alanlarına ait beş ögeye ağırlıklı puan verme ilkesine dayanmaktadır [17]. "Rekreasyon potansiyeli değerlendirme formu" Çizelge 1' de verilmiş olup, formda yer verilen bilgiler puanlandıktan sonra basit bir matematiksel işlem sonrası sonuca ulaşılabilir.

Çizelge 1. Rekreasyon Potansiyeli Değerlendirme Formu [17]

Değer	Ögenin Özellikleri	Açıklama	Puan	Değer	Ögenin Özellikleri	Açıklama	Puan		
PEYZAJ DEĞERİ (P)	Alanın Büyüklüğü	10 ha. dan büyük	4	ULAŞILABİLİRLİK (U)	Bölgenin Turistik Önemi	Akdeniz, Ege, Marmara, Karadeniz Kıyısı	3-4		
		5-10 ha.	3			Önemli karayolu	2-3		
		1-5 ha.	2			Turizmde öncelikli yerler	1-3		
		0,5-1 ha.	1			Bölgede En Az 100.000 Nüfusu Kent Olması	20 km'ye kadar	4-5	
	Yüzeysel Durum	Düz alan	5		50 km'ye kadar		3-4		
		Hafif dalgalı	4		100 km'ye kadar		2-3		
		Az meyilli	3		200 km'ye kadar		1-2		
		Az engebeli	2		Yürüyerek 1 saate kadar		4		
		Orta engebeli	1		Taşıtla 0-1/2 saat		3		
		Bitki Örtüsü	Ağaçlık, çalılık, çayırılık		7-8		Taşıtla 1/2-1 saat	2	
	Yalnız ağaçlık, çayırılık		6-7		Taşıtla 1-2 saat		1		
	Çalılık, çayırılık, ağaçlık		5-6		Ulaşım (taksi ve özel oto dışında)		Yürüyerek gidilebilme	3-4	
	Çalılık, seyrek ağaçlık		4-5				Taşıt bulabilme	2-3	
	Yalnız çalılık, çayırılık		3-4			Belirli saatlerde taşıt bulabilme	1-3		
	Çalılık, seyrek ağaçlık		3-4		Ulaşımında Kolaylıklar	Teleferik olması, denizden ulaşılabilme...vb	1-3		
	Çayırılık, seyrek çalılık		2-3			Toplam			
	Deniz, Göl, Akarsu		Deniz kıyısı		Deniz kıyısı	7-8	REKREATİF KOLAYLIK (RK)	Piknik Tesisleri	Piknik masası, ocak vb. (niteliklerine göre)
		Göl kıyısı			6-7	Su Durumu		İçme ve kullanma su olanakları (niteliklerine göre)	1-3
		Akarsu kıyısı			4-5	Geceleme Tesisleri		Sabit geceleme tesisleri	2
		Dereler			1-4			Çadırılı-çadırsız kamp	1-2
Görsel Kalite		Panoramik görünüm	3-4	Tuvaletler	Niteliklerine göre	1-2			
		Güzel görüş ve Vistalar	2-3	Otopark	Niteliklerine göre	1-2			
		Görsel ve estetik değeri	1-4	Gazino, Büfe	Niteliklerine göre	1-2			
Diğer Özellikler		Mağara, çağlayan, tarihsel ve kültürel doku	1-6	Bekçi ve Görevliler	Sürekli bekçi/görevli	2			
					Hafta sonlarında görevli	1			
Toplam					Toplam	Diğer Kolaylıklar		Plaj, spor alanları tesisleri (niteliklerine göre)	1-3
İKLİM DEĞERİ (İ)	Sıcaklık	Yaz ayları ortalaması (°C) 16-17-18-19-20-21-22-23-24-25	1-10	OLUMSUZ ETKENLER (OSE)	Hava Kirliliği	Kirlilik derecesine göre	-1 -(3)		
		Yaz ayları ortalaması (°C) 34-33-32-31-30-29-28-27-26-25	1-10						
	Yağış	Yaz ayları yağış toplamı (mm) 50-100-150-200-250-300-350-400	1-8		Güvenceli Olmaması	Güvence durumuna göre	-1 -(2)		
		Güneşlenme	Yaz ayları bulutluluk ortalaması 0-2, 2-4, 4-6, 6-8, 8-9					1-5	
	Rüzgarlılık		Yaz ayları ortalama rüzgar hızı 1 m/sec. den az		2	Su Kirliliği	Deniz, göl ve akarsular için	-1	
		Yaz ayları ortalama rüzgar hızı 1-3 m/sec.	1						
Toplam				Toplam	Diğer Olumsuz Etkimler	Taş ve çakıl ocakları, inşaat kalıntıları	-1 -(2)		
AÇIK HAVA REKREASYON POTANSİYELİ (%): P+İ+U+RK+OSE									

Çalışma alanına ait bu formun doldurulup, puanlamanın yapılabilmesi yerli ve yabancı bilimsel kaynakların taranması, analizi, alanda incelemeler, gözlemler, yerel halk ile yüz yüze görüşmeler, alan fotoğraflarının analizini gerektirmiştir. Bu çalışmaların neticesinde çalışma alanına ait oluşturulan “değerlendirme formu”, Çizelge 2’de verilen “öğenin ağırlık oranları” ile hesaplanarak alanın açık hava rekreasyon potansiyeli yorumlanmıştır.

Çizelge 2. Formüldeki Öğeler ve Alabilecekleri Puanlar [17]

Sembol	Anlamı	Maksimum Puan (Öğenin Ağırlık Puanı)
P	Peyzaj Değeri	35
İ	İklim Değeri	25
U	Ulaşılabilirlik	20
RK	Rekreatif Kolaylık	20
OSE	Olumsuz Etkenler	0 (Minimum -10)
%RP	Rekreasyon Potansiyeli	100

Buradan elde edilen puanlar aşağıdaki formül ile hesap edilerek yorumlanmıştır.

Rekreasyon Potansiyeli (RP) (%)=Peyzaj Değeri (P) + İklim (İ) + Ulaşılabilirlik (U) + Rekreatif Kolaylık (RK) + Olumsuz Etkenler (OSE)

1. Rekreasyon potansiyeli çok düşük (% 30 >)
2. Rekreasyon potansiyeli düşük (% 30 - % 45 arası)
3. Rekreasyon potansiyeli orta (% 46 - % 60 arası)
4. Rekreasyon potansiyeli yüksek (% 61 - % 75 arası)
5. Rekreasyon potansiyeli çok yüksek (% 75 <)

BULGULAR

Gölyazı Köyü Peyzaj Değeri

Alanın büyüklüğü: Alanın büyüklüğü, rekreasyon planlamasında başta taşıma kapasitesi olmak üzere, rekreatif çeşitlilik ve bunlar için uygun yer belirlemede önemlidir. Tarihi antik çağlara kadar uzanan Gölyazı köyü’nün alan büyüklüğü (köy yerleşim alanı, köy çevresindeki kırsal ve tarımsal alanlar dahil olmak üzere) 615 hektardır. Gölyazı köyünün kıyısında yer aldığı Uluabat Gölü, doğu-batı yönünde uzunluğu 23-24 km, genişliği ise 12 km kadar olup, yüzölçümü 13500 hektardır. Uluabat Gölü, Türkiye’nin 10. Büyük gölüdür. Derinliği ise ortalama 2.4 metredir. En derin nokta Halilbey adasındaki 10 metreyi bulan çukurluktur [18]. Yayvan çanaklı gölde yağışlardan sonra kabarma ve çukur yerlere taşkınlar olur bu sıralarda gölün yüzölçümü 160 km² yi geçer [19].

Yüzeysel Durum: Bir alanın yüzeysel durumu, peyzaj değeri üzerindeki etkisinin yanı sıra rekreatif çeşitlilik üzerinde de önemli etkidir. Doğal çevrenin topoğrafik yapısı, ana kaya ve toprak özellikleri, rekreasyonel kullanımlara uygun olmalıdır. Gölyazı köyü topoğrafik yapı yönünden “Az meyilli” özelliktedir. Bu yönü de açık havada yapılacak rekreasyon çeşitleri açısından ziyaretçilerine çok çeşitli alternatifler ve olanaklar sunmaktadır.

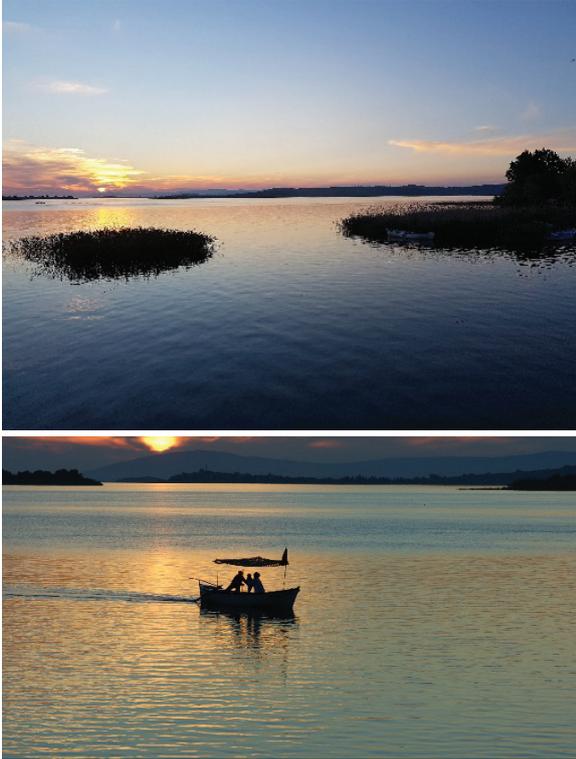
Bitki Örtüsü: Doğal zenginliklere sahip alanlarda zaman geçirmenin kişilerin zihinsel ve fiziksel sağlığına faydalı olduğu belirtilmektedir [20]. Doğal peyzajların en önemli elemanları bitkilerdir. Bitkiler buldukları yerde mekan etkisi yaratarak, görsel değer katarak ve pozitif duygular yaşatarak rekreasyon üzerinde etki ederler. Gölyazı

Köyü, **çalılık, çayırılık, ağaçlık** niteliğindeki bitki örtüsüne ek olarak, alan peyzajına değer katan sazlık ve su bitkilerinin varlığı ile bitki örtüsü yönünden değerli bir peyzajdır (Şekil 3). Alandaki ‘Çalılık, çayırılık, ağaçlık’ lar açık hava rekreasyonu için uygun olanaklar sunmaktadır. Uluabat gölü ve çevresinin taşıdığı ekolojik özellikler, bu alana has bitki türlerinin meydana gelmesine sebep olmaktadır. Gerek bitki, gerek hayvan türleri açısından Türkiye ‘deki en zengin göl durumundadır.

Şekil 3. Gölyazı Bitki örtüsü

Deniz-Göl-Akarsu: Su ve su kıyıları, büyük çekicilikleri nedeniyle rekreasyonel kullanımlar için en çok talep edilen peyzajlardır [21]. Su, görsel özellikleri (renk, yansınma, ışık, hareket), işitsel özellikleri (ses, sukunet, dinlendirici etki), temassal özellikleri (dokunma, eğlence, oyun, neşe, rekreasyon) ve serinletici etkileri ile insanı psikolojik olarak rahatlatan ve dinlendiren bir peyzaj öğesidir. İnsan sağlığı üzerindeki olumlu etkileri, çekicilikleri ve sundukları rekreasyon çeşitliliği ile rekreasyonel potansiyeli yüksek alanlardır. Gölyazı köyünün kıyısında yer aldığı Uluabat Gölü, gerek plankton ve dip canlıları, gerek sucul bitkileri ve gerekse balık ve kuş popülasyonları açısından ülkemizin en zengin göllerinden biridir. Göl Nisan 1998’de T.C. Çevre Bakanlığı tarafından Ramsar Alanı olarak kabul edilmiştir. Göl aynı zamanda Kasım 2000 de uluslararası bir sivil toplum kuruluşları ortaklığı projesi olan ve 2001 yılı itibarıyla dünyaca ünlü 19 gölü bünyesine alan ‘Yaşayan Göller’ ağına dahil edilmiştir [18]. Türkiye’deki önemli göllerden birisidir. Göl I. Derece Doğal Sit statüsünde korunmaktadır. Büyük ve sığ bir tatlı su gölü olan Uluabat Gölü içinde alanları 0,25 ha (Heybeli adası) ile 190 ha (Halilbey adası) arasında değişen büyüklüklerde 11 ada ve kayalıklar bulunmaktadır (Şekil 4). Uluabat gölü doğal denginin ve biyolojik çeşitliliğinin korunmasındaki rollerinin yanı sıra turizm ve rekreasyonel faaliyetler için de çok çekici ve önemlidir.

Şekil 4. Uluabat Gölü

Görsel Kalite: Tarihi ve antik bir yerleşim alanı olan Gölyazı Köyü'nün aynı zamanda göl kıyısına sahip olması görsel kalitesini artırmaktadır. Burada, göl ve köy birbirini tanımlamakta ve birbirine görsel değer katmaktadır. Gölde yapılacak olan sandal turu ve zambak tepe, peyzajları panoramik olarak izleme olanağı sunarken, köy içerisinde yapılacak olan gezintilerde müstakil ya da az katlı, kiremit çatılı köy evleri ve göle çıkan her sokak ile güzel görüş ve vistalar görme olanağı bulunmaktadır. Gölyazı Köyü sahip olduğu bu görsel özellikler nedeni ile her mevsim rekreasyon çekiciliği olan bir yerdir.

Diğer Özellikler

Tarihçe: 1920'li yıllara kadar küçük bir Rum köyü olan Gölyazı'nın kuruluşu, 2 bin 500 yıl öncesine ve Roma dönemine kadar uzanmaktadır. Gölyazı, Türklerle Rumların ortak tarihi açısından önemli özelliklere sahiptir. Osmanlı döneminde Türklerle Rumların bir arada yaşadığı ve Rumların çoğunlukta olduğu bir yerleşim iken günümüzde daha çok mübadele ile Selanik'ten göç edenlerin yaşadığı bir köydür. Köyde, antik çağdan kalma taşların kullanıldığı, taş ve ahşabın uyumlu birlikteliğini yansıtan iki katlı, cumbalı Rum evlerinden 80 tanesi tescillenerek koruma altına alınmıştır. Şimdiki yerleşimi çevreleyen 800 metre uzunluğundaki

Çizelge 3. Gölyazı Köyü Peyzaj Değeri

Formüldeki Değer	Öğenin Özellikleri	Açıklama	Puan	Değerlendirme Puanı	
PEYZAJ DEĞERİ (P)	Alanın Büyüklüğü	10 ha. dan büyük	4	4	
	Yüzeysel Durum	Az meyilli	3	3	
	Bitki Örtüsü	Çalılık, çayırılık, ağaçlık	5-6	5	
	Deniz, Göl, Akarsu	Göl kıyısı	6-7	7	
	Görsel Kalite	Panoramik görünüm		3-4	4
		Güzel görüş ve Vistalar		2-3	3
		Görsel ve estetik değeri		1-4	4
Diğer Özellikler	Mağara, çağlayan, tarihsel ve kültürel doku		1-6	5	
Toplam				35	

antik surlarda, Helenistik kapı ve kule kalıntılarına rastlamak mümkündür. Roma döneminden kalma 4 bin kişilik antik tiyatro, güney yamaçtaki Zambaktepe'de; antik su kemeri ve mezar yapıları, Deliktaş mevkiinde yer almaktadır. Gölyazıda kilise olarak kullanılan yapı günümüzde restore edilmiş ve Kültürevi olarak kullanılmaktadır. Göl Yazıevi'de yazarların kullanımındadır. Restorasyonu tamamlanmış bir yel değirmeni bulunmaktadır. Köydeki diğer tarihi değerler; Deliktaş (su kemeri), Taşkapı (antik kale kalıntıları), tarihi camii ve hamam (yapılış tarihi bilinmemektedir), Kız Adasında bulunan antik Apollon tapınağı kalıntıları, antik tiyatro kalıntıları, yarımada çevreleyen surlar, Hagios Georgios Kilisesi, Manastır Adası'ndaki Hagios Konstantinos Manastırı Kilisesi kalıntıları, ağlayan çınar (anıt çınar)'dır (Şekil 5). Köyün tarihçesi ile ilgili mitolojik hikayeler de ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir.

Şekil 5. Kilise, Yel Değirmeni, Kültürevi ve Ağlayan Çınar

Adını kehanet tanrısı Apollon'dan alan Apollonia'nın antik temelleri üzerine kurulan köy, görülmektedir ki, sadece doğaseverlerin değil; tarih meraklılarının da ilgisini çekecek peyzajlara sahiptir. Gölyazı Köyü rekreasyon çekiciliğinde diğer önemli özellikler şunlardır;

- Leylek şenliği,
- Kadın balıkçı geleneği,
- Yöreye özgü yeme içme olanakları,
- Köy halkının ziyaretçilere sıcakkanlı, içten yaklaşımı.

Bütün bu bilgiler ışığında Gölyazı köyünün peyzaj değerinin Gülez yöntemi ile puan karşılığı Çizelge 3'de verilmiştir.

Gölyazı Köyü İklim Değeri

İklim Değeri: Gülez yönteminde iklimin açık hava rekreasyon etkinlikleri üzerine etkisi % 25 oranındadır. Uluabat gölü ve çevresinde Marmara iklimi egemendir. Gölyazı'da sıcak ve ılıman iklim görülmektedir. Gölyazı Köyü yıllık ortalama sıcaklığı 14.5 C'dir. Bursa'da yıl boyunca yaz günleri ortalaması toplamı 132 gündür. En çok yağışlı günler Aralık-Ocak-Şubat aylarında görülmektedir. Bursa ve çevresi

Çizelge 4. Gölyazı Köyü İklim Değeri

Formüldeki Değer	Ögenin Özellikleri	Açıklama	Puan	Değerlendirme Puanı
İKLİM DEĞERİ (İ)	Sıcaklık	Yaz ayları ortalaması (°C) 16-17-18-19-20-21-22-23-24-25	1-10	8
	Yağış	Yaz ayları yağış toplamı (mm) 50-100-150-200-250-300-350-400	1-8	2
	Güneşlenme	Yaz ayları bulutluluk ortalaması 0-2, 2-4, 4-6, 6-8, 8-9	1-5	3
	Rüzgarlılık	Yaz ayları ortalama rüzgar hızı 1 m/sec. den az	2	2
Toplam				15

Gölyazı Köyü Ulaşılabilirlik Durumu

Bir yere ne kadar çok kişi sorunsuz bir şekilde ulaşabilirse rekreasyona uygunluğu da o oranda artmaktadır. Bu nedenle, ulaşılabilirlik ögesi rekreasyon değerlendirme yöntemine %20 bir ağırlıkla katılmaktadır. Bursa-İzmir Yolu'nun 34'üncü kilometresinden itibaren zeytin ve incir ağaçları arasından yaklaşık 5 kilometrelik bir köy yolu kat ettikten sonra Gölyazı'ya ulaşılabilirliktedir. Gölyazı, İstanbul ve İzmir'e giden anayola yürüyüş mesafesi olarak yakın değildir, bu nedenle köye ulaşım için mutlaka bir araç gereksinimi bulunmaktadır. Gölyazı turistik öneme sahip Marmara bölgesinde ve önemli karayolu (İstanbul-İzmir, Bursa-İzmir) üzerinde bulunmaktadır. Yakın çevresinde nüfusu 100 000 den büyük olan iller yer almaktadır. Bu iller ile Gölyazı Köyü mesafesi Çizelge 5'de verilmiştir. Gölyazı gibi zengin doğal ve kültürel peyzajlar, büyük kentsel mekanlara da yakın olunca rekreasyon açısından çekici olmaktadır.

yılda ortalama 3-15 gün arasında karla örtülü kalmaktadır. Açık günlerin ortalama sayısı 76 gün ve kapalı günlerin ortalama sayısı da 170 gündür. Etkin bir rüzgar bulunmamaktadır. Bu alan, iklim koşullarının uygunluğu ile dört mevsim rekreasyonel amaçlı kullanıma uygundur. Gölyazı köyünün iklim değerinin Gülez yöntemi ile puan karşılığı Çizelge 4'de verilmiştir.

Çizelge 5. Bursa ve Yakın Çevresindeki İllerin Gölyazı İle Mesafesi

İller	Uzaklık (Km)	İller	Uzaklık (Km)
İstanbul(Florya)-Gölyazı	292	Bilecik-Gölyazı	144
Yalova-Gölyazı	103	Kütahya-Gölyazı	213
Kocaeli-Gölyazı	181	Balıkesir-Gölyazı	124
Adapazarı-Gölyazı	213		

Köye ulaşım, özel araçlarla olabileceği gibi toplu taşıma araçları ile de mümkündür. Bursa otoyolundan ve Bursa merkezinden hareket başlangıcı olan toplu taşıma araçları belli saatlerde Gölyazı'ya ulaşımı sağlamaktadır. Ancak, hareket saatlerinin seyrek olması ve özellikle yaz aylarında köyden son hareket saatinin 21.30 olması toplu taşıma araçları ile köye gelen ziyaretçiler için kısıtlayıcı olmaktadır. Gölyazı köyünün ulaşım durumunun Gülez yöntemi ile puan karşılığı Çizelge 6'da verilmiştir.

Çizelge 6. Gölyazı Köyü Ulaşım Durumu

Formüldeki Değer	Ögenin Özellikleri	Açıklama	Puan	Değerlendirme Puanı
ULAŞILABİLİRLİK (U)	Bölgenin Turistik Önemi	Akdeniz, Ege, Marmara, Karadeniz Kıyısı	3-4	4
		Önemli karayolu	2-3	3
	Bölgede En Az 100.000 Nüfuslu Kent Olması	20 km'ye kadar	4-5	4
		100 km'ye kadar	2-3	3
		200 km'ye kadar	1-2	1
		Taşıtla ¹ / ₂ -1 saat	2	2 (Bursa merkeze)
Ulaşım (taksi ve özel oto dışında)	Belirli saatlerde taşıt bulabilme	1-3	1	
Toplam				18

Gölyazı Köyü Rekreatif Kolaylık Durumu

Rekreasyon alanlarında donatı elemanlarının niceliksel ve niteliksel durumu rekreasyon potansiyeli üzerinde etkilidir. Daha yaşanabilir mekanlar oluşturmanın yanı sıra görsel çevrenin kalitesinin artırılmasında ve mekan kimliği üzerinde de çok etkilidir. Bu nedenle, açık hava rekreasyon potansiyelinin saptanmasında % 20'lik bir ağırlıkla değerlendirmeye alınmaktadır. Gölyazı köyünün rekreatif kolaylık durumunun Gülez yöntemi ile puan karşılığı Çizelge 7'de verilmiştir.

Çizelge 7. Gölyazı Köyü Rekreatif Kolaylık Durumu

Formüldeki Değer	Ögenin Özellikleri	Açıklama	Puan	Değerlendirme Puanı
REKREATİF KOLAYLIK (RK)	Piknik Tesisleri	Piknik masası, ocak vb. (niteliklerine göre)	1-4	1
	Su Durumu	İçme ve kullanma su olanakları (niteliklerine göre)	1-3	2
	Geceleme Tesisleri	Sabit geceleme tesisleri	2	1
	Tuvaletler	Niteliklerine göre	1-2	1
	Gazino, Büfe	Niteliklerine göre	1-2	2
Toplam				7

Gölyazı Köyü Olumsuz Etkenler

Çeşitli çevresel, fiziksel ve görsel olumsuzluklar bir yerin rekreasyon amaçlı kullanımı kısıtlamakta ve rekreasyon potansiyelini düşürmektedir. **Çalışma alanındaki en önemli olumsuzluk su kirliliği, köy genelindeki bakımsızlık, mevsimsel olarak yaşanan trafik yoğunluğu ve ulaşım sorunudur.** Uluslararası önemine rağmen göl ekosistemi aşırı avlanma, kıyı gelişimlerinde meydana gelen arazi islahları, tarımsal, endüstriyel ve evsel atık deşarjlarının neden olduğu ötrafikasyon tehlikesi altındadır[18]. Bu durum doğal yaşamın sürdürülebilirliğini etkilemenin yanı sıra, görsel kirlilik de yaratmaktadır.

Köy genelindeki olumsuzluklar;

- Bazı sokaklarda bakımsızlığın hakim olması,
- Kıyıda ölü balıklar ve bunlara toplanan sinek ve kediler,
- Ağaç altlarındaki çay bahçelerinde masa ve sandalyelerin temiz olmaması,
- Çöplerin kötü görüntüsü ve zaman zaman bunların

Çizelge 8. Gölyazı Köyü Olumsuz Etkenler

Formüldeki Değer	Ögenin Özellikleri	Açıklama	Puan	Değerlendirme Puanı
OLUMSUZ ETKENLER (OSE)	Su Kirliliği	Deniz, göl ve akarsular için	-1	-1
	Bakımsızlık	Alanda yeterli bakımın yapılmaması	-1	-1
	Diğer Olumsuz Etkenler	Taş ve çakıl ocakları, inşaat kalıntıları	-1 -(2)	-1
Toplam				-3

Gölyazı Köyü Açık Hava Rekreasyon Potansiyeli

Bütün bu değerlendirmelerin sonucunda Gölyazı Köyünün açık hava rekreasyon potansiyeli toplam değerlendirmesi sonuçları Çizelge 9'da verilmiştir. Gülez yöntemine göre; rekreasyon potansiyeli % 61 - %75 arasında olan alanlar, rekreasyon potansiyeli yüksek olarak yorumlanmaktadır. Gölyazı Köyü için bulunan rekreasyon potansiyeli değeri de % 72 olup, rekreasyon potansiyeli yüksektir.

Çizelge 9. Gölyazı Köyünün Formüldeki Ögeler Karşılığında Aldıkları Puanlar

Sembol	Anlamı	Maksimum Puan (Ögenin Ağırlık Puanı)
P	Pezyaj Değeri	35
İ	İklim Değeri	15
U	Ulaşılabilirlik	18
RK	Rekreatif Kolaylık	7
OSE	Olumsuz Etkenler	-3
%RP	Rekreasyon Potansiyeli	72

SONUÇ ve ÖNERİLER

Rekreasyon potansiyelinin belirlenmesinde Gülez yöntemini esas almak, yöntemin alana ait doğal ve kültürel öge-

etrafı yaydığı kötü koku,

- İşletme niteliğindeki alanların dışında donatı elemanları (banklar, masalar, ...vb) sayıca yetersiz, bazen bakımsız ve estetik açıdan uyumsuz olması,
 - Otopark için yeterli alanların olmaması,
 - Zaman zaman yaşanan trafik yoğunluğu,
 - Zaten dar olan sokaklar park yeri olarak da kullanıldığından yayalar için hareket kısıtı oluşturması (bu durum, acil müdahalelerin gerekliliğinde (ambulans, itfaiye vb. yaşamı güçleştirebilecektir),
 - Bursa otoparkından ve Bursa merkezinden hareket başlangıcı olan toplu taşıma araçları belli saatlerde Gölyazı'ya ulaşımı sağlamaktadır. Ancak, hareket saatlerinin seyrek olması ve özellikle yaz aylarında köyden son hareket saatinin 21.30 olması toplu taşıma araçları ile köye gelen ziyaretçiler için kısıtlayıcı olmaktadır.
- Özellikle trafik yoğunluğu ve otopark sorunu bazen ziyaretçilerin geri dönmelerine neden olmaktadır. Gölyazı köyünde rekreasyonu olumsuz etkileyen etkenlerin Gülez yöntemi ile puan karşılığı Çizelge 8'de verilmiştir.

lerine ve ayrıca rekreasyonu olumsuz etkileyen etmenlere yer vermesi nedeni ile sağlıklı sonuca götürmektedir.

Bu alanın rekreasyon potansiyelini yükselten en önemli etken, %35 oran ile alanın peyzaj değeridir. Gölyazı köyü doğal, kültürel ve yerel peyzaj özellikleri ile Bursa ilinin yanı sıra, yakın çevredeki illerde yaşayan insanlar için de çekicidir. Ancak Uluabat Gölünün 1. derece doğal sit, köy yerleşim alanının da 1.derece arkeolojik sit statüsünde korunmuş alan olması, bu köyde yapılacak olan rekreasyon ve turizm faaliyetleri açısından çok önemlidir. Alan bütünü ile değerlendirildiğinde hassas bir peyzajdır. Koruma-kullanma etkileşimi sonucu olası tehlikeler için önceden hazırlıklı olmak, bu kaynaklara yönelik koruma ve bakım çalışmalarını sürdürülür kılmak, arttırmak gerekmektedir. Burada, rekreasyon potansiyelini olumsuz etkileyen etmenler alandan kaynaklı olmayan yönetsel ve plansızlık sorunlarıdır. Köy, mevcut özellikleri ile ziyaretçilerine çok çeşitli pozitif duygular yaşatmaktadır. Köyün bu enerjisini bozacak her türlü uygulamadan kaçınılmalıdır.

Gölyazı Köyünde mevcut rekreasyon potansiyeli yüksek olmasına rağmen yeteri kadar değerlendirilememektedir. Mevcut durumu ile bu alandaki rekreatif kullanımlar kontrolsüz, plansız ve etkin değildir. Yoğun ziyaretçisi olan köyün doğal ve kültürel yapısı bütüncül bir rekreasyon planlaması yerine sağlıksız, parçacıl, günübirlik planlamalarla

bozulmamalıdır. Profesyonel bir rekreasyon planlamasında, kullanıcıların ihtiyaçları-beklentileri ile yerel halkın istek ve beklentileri de dikkate alınmalıdır.

Belde ekonomisinin %90'ı balık (yayın, turna, sazan balıkları), kerevit (tatlı su istakozu) avı ile bunun yan uğraşları olan, ağ yapımı, av malzemesi satışı, tekne ve sandal tamiri, kayık ile ada ve göl gezintisi gibi faaliyetlere dayanmaktadır. %10 civarı ise zeytin, incir, süt, et, yumurta, bal ve tavuk tarımına dayanmaktadır. Gölde avlanan turna, yayın, sazan ve kerevitler mezatta çevre illerden, ilçelerden, köylerden gelen konuklara satılmaktadır. Çevre kirliliği, bilinçsiz avlanma ve göçmen balıkçı kuşlar ekonomik değeri olan kerevit'in azalmasına neden olmuştur. Bu durum, köy halkını turizm sektörünü bir yatırım faktörü olarak kullanmaya yöneltmiştir. Bu nedenle, köy halkının rekreasyon ve turizm sektöründen beklentisi yüksektir. Bu alanda yapılacak olan turizm ve rekreasyon yatırımlarının (konaklama, yeme-içme...vb.) yöre halkına mal edilmesi çok önemlidir. Ayrıca, bu durumun mutlaka çevre bilinci, sürdürülebilirlik, taşıma kapasiteleri kapsamında ele alınması gerekmektedir.

Gölyazı Köyü'nde tarihi değere sahip 80 adet tescilli ev bulunmaktadır. Tescilli evlerin yerli ve yabancı turistlerin kullanımına açılması ve turizme katma değer kazandırılması için çalışmalar bulunmaktadır [22]. Bu çalışmalar halkın ve köyü özgün kılan değerlerin yok edilmeden ve yaşam tarzları aksatılmayacak şekilde yapılmalıdır.

Göllerin turizm açısından en büyük zenginliği, flora ve faunayı su ortamıyla birlikte sunmalarıdır. Nitekim göller suya dayalı etkinliklerden ziyade piknik, kamping, avcılık, yürüyüş yapma, bisiklete binme, fotoğraf çekme ve manzara seyretme gibi çevresel aktivitelerin yoğunluk kazandığı ortamlardır[23]. Buna ek olarak Gölyazı Köyü'nde yapılabilecek rekreasyonel faaliyetler, kuş gözlemciliği, yaban hayatı izleme, resim yapma, şiir yazma, doğada-temiz havada, güneş ışığında bulunma, çiçeklerden ve kokularından faydalanmak, koşu, botanik, bir ağacı kucaklamak, sandalla gezinti, kültür turu, yöresel yiyeceklerle yeme-içme vb. sayılabilir.

Gölyazı köyünün ada/yarımada şeklinde olması, korunan bir alan olması, köy yerleşiminin dar bir alanda olması, dar sokaklara sahip olmasına rağmen, ziyaretçilerin yoğun olması (rekreasyonel talebin yüksek olması) taşıma kapasitesini zorlamakta ve iyi bir planlamayı gerektirmektedir. Yine aynı gerekçelerle bu alana uygun olabilecek rekreasyonel etkinliklerin de çeşitliliğinin, bu etkinliklerin nerede ve ne şekilde yer alması gerektiği, rekreasyon faaliyetlerinin doğal çevreye yapacağı olumsuz etkilerin giderilme yöntem ve şeklini belirlemek gerekmektedir.

Gölyazı Köyü, iklimsel uygunluğunun yanı sıra, ana ulaşım yollarına ve büyük yerleşim merkezlerine yakınlığı nedeni ile rekreasyon amaçlı önemli avantajlara sahiptir. Ancak, toplu taşıma araçlarının hareket saatlerinin düzenlenmesinde ziyaretçi taleplerinin dikkate alınması gerekmektedir.

Rekreasyon alanlarında kullanılan donatı elemanlarının ergonomik, dayanıklı, amaca uygun, estetik, doğal ve kültürel çevre ile uyumlu olması, kullanıcılara kolaylık sağlaması rekreasyon potansiyelini artıracığından yeniden düzenlenmelidir.

Köy içerisinde yaya hareketini kolaylaştırmak ve köy halkının günlük yaşamını da aksatmamak amacı ile köydeki otopark sorunun çözülmesi gerekmektedir. Bu amaçla, köy girişinde uygun olan alanlarda araç park yerleri planlanarak, özel araçların köy içerisine girmemesi, ulaşımın bundan sonraki bölümünün çevre dostu ulaşım araçları (bisiklet, fayton...vb) ile tamamlanması sağlanmalıdır. Belli noktalar-

dan bisiklet, fayton kiralama olanağının olması, her profildeki ziyaretçiler için erişimi sağlayacağı gibi rekreasyonel anlamda da çekici olabilecektir.

Bu alanı rekreasyon ve turizm faaliyetleri için çekici kılan değerler, aynı zamanda korunulan alan olmasını da gerektiren değerlerdir. Buradaki rekreasyon planlamasında önemle dikkate alınması gereken konu da; alanın mevcut kaynak ve zenginliklerinin gelecek nesillerin de kullanabileceği şekilde korunması ve sürdürülebilir kılınmasındaki zorunluluktur. Çünkü doğası bozulmuş ve çevresi kirlenmiş yörelerde rekreasyonel faaliyette bulunmayı hiçbir ziyaretçi istemez.

KAYNAKLAR

- [1] Barnhart, C. 1975. The World Book Dictionary, Field Enterpress Educational, Chicago, USA.
- [2] Koç, N. 1991. AÜZF. Peyzaj Mimarlığı Bölümü Rekreasyon Ders Notları, Ankara.
- [3] Gülez, S. 1989. Park Bahçe ve Peyzaj Mimarisi, K.T.Ü. Orman Fakültesi Ders Teksirleri Serisi 29, Trabzon.
- [4] Iwasaki, Y. 2007. Lesiure and Quality of Life in an International and Multicultural Context: What are Major Pathways Linking Leisure to Quality of Life, Social Indicators Research, 82: 233-264.
- [5] Patry, D. A., Blanchard, C. M., Mask, L. 2007. Measuring University Students' Regulatory Leisure Coping Styles: Planned Breathes or Avoidance?, Leisure Sciences, 29: 247-265.
- [6] Şener, A., Terzioğlu, R. G. ve Karabulut, E. 2007. Life Satisfaction and Leisure Activities During Men's Retirement: A Turkish Sample, Aging and Mental Health, 11 (1): 30-36.
- [7] Axelsen, M. 2009. The Power of Leisure: I was an Anoxic; I'm Now a Healthy Triathlete, Lesiure Sciences, 31: 330-346.
- [8] Hansen-moller, J. and Oustrup, L. 2004. Emotional, physical/functional and symbolic aspects of an urban forest in Denmark to nearby residents. Scandinavian Journal of Forest Research, 19 (4), 56-64.
- [9] Karaküçük, S. 2005. Rekreasyon: Boş Zamanları Değerlendirme. (5. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- [10] Maller, C., Townsend, M., Pryor, A., Brown, P. ve St. Leger, L. 2006. Healthy Nature Healthy People: 'Contact With Nature' as an Upstream Health Promotion Intervention for Populations, *Health Promot Int.*, 21 (1): 45-54.
- [11] Collins, S. ve Brown, H. 2007. The Growing Challenge of Managing Outdoor Recreation, *Journal of Forestry*, 105 (7): 371-375.
- [12] Norman, J., Annerstedt, M., Boman, M. ve Mattson, L. 2010. Influence of Outdoor Recreation on Self Rated Human Health: Comparing Three Categories of Swedish Recreationists, Scandinavian Journal of Forest Research, 25: 234-244.
- [13] HCHV. 2005. Health and Outdoor Recreation, A Report for 'Natural England's' Outdoor Recreation Strategy, <http://www.publications.naturalengland.org.uk/file/210120>
- [14] Tütüncü, Ö., Aydın, İ., 2014. Toplum ve Açık Hava Rekreasyon Faaliyetleri: ABD Örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt 25, Sayı 1, Bahar: 118 - 120, 2014. ISSN: 1300-4220 (1990-2014)
- [15] Gülez, S. 1992. Doğu Karadeniz Turizmi, Konferans- Workshop, sayfa: 71-74, Trabzon.
- [16] Anonim 2014. Nilüfer'in Hikayesi. Nilüfer Belediyesi Sözlü Tarih ve Araştırma Projesi 1. ISBN 978-605-64445-7-9. Bursa.

[17] Gülez, S. 1990. Orman içi rekreasyon potansiyelinin saptanması için geliştirilen bir değerlendirme yöntemi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Seri A, 40 (2), 132 – 147.

[18] https://tr.wikipedia.org/wiki/Uluabat_. (Erişim Tarihi:26.04.2016)

[19] Şenol, F., 2008. Turizm Coğrafyası , 1. basım, Detay Yayıncılık, 2008.

[20] Eriksson, L. and Nordlund, A. 2013. How is setting preference related to intention to engage in forest recreation activities. *Urban Forestry & Urban Greening*, 12, 481–489.

[21] Özkan, M.B. 2002. Kırsal Rekreasyon Alan Planlaması. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, İzmir, 52 s.

[22] <http://.bursagolyazi.bel.tr/>. (Erişim Tarihi: 25.04.2016).

[23] Doğaner, S. 2001. Türkiye Turizm Coğrafyası, Çantay Kitabevi, İstanbul.